

د ناڧهرا بېبه ختى و دانپېدانپدا! چەند راستى و راستقە كرن

(بەرسقەك بۆ بەرسقا)

كاك ئىسماعيل بادی)

ھېرش كەمال رېكانى

د ناپ جېھانا نڧىسېنپدا، چ نڧىسەر نېنن كو چ جارا نەكەڧتېنە د شاشىيەكا نڧىسېنپ يان شروڧەكرن و بۇچووناندا و ئەڧە تشتەكتى ئاسايى يە، بەلى دگەل ڧى چەندى ڧى دەمى كەسېن وەسا ھەبن ب ووژدان رەخەنپا ئاڧاكرن و راستقەكرنى بكەن و دوپرى برېنداركرنا كەسېن، ئەڧە ڧى كارېن ڧەر و پېدڧىيە، ئارمانجا سەرەكى دېتە پۆھنكرن و بەرچاڧكرنا يا راستتر و بنەجەتر بۆ خواندەڧانان، لەورا دەمى نڧىسەرى ھېڧا كاك ئىسماعيل بادی د ژمارە (۱) يا گوڧارا پۆيىتىكا (پايىزا ۲۰۲۲)دا، گوڧارەك ب ناپى (ھەلبەستا نەواپا مطروب و چەنگى... د ناڧهرا ڧەقىيى تەيران و مەلايى جىزىرىدا) بەلاڧكرى، مە ب ڧەر دىت كو چەند تېيىنى و راستقەكرنان ل سەر بابەت ناپىرى بكەين، مە گوڧارەك ب ناپى

ھەقدىيە، چونكى مادەم ئاگەھى ل سەر ھەيە بۆچى مېژوو ھەروەسا نافى ناسخى ژ وان نەزائىيە، و بۆ زانين يا مامۇستا تەھسىن پەرتووكە (باغى ئىرەم) نە گۆتارە، ئەفە ژى دىسا بى ئاگەھىيا وى يە كو ھەر دوو ب گۆتار ھۆمارتەين!

_ تىشتى سەير د شىواژى بەرسقا بەرىز بادىدا، ئەو ھە كو وى ژى ھەكى ھەندەك نەقسەرىن دىتر كرىيە، دەمى پەخەنە لى دەھتە گرتن و راستقە كرنا شاشىيىن وان دەھتە كرن، ژ دەستقالايى پەنايى دەنە ل بەر كارىن خۆيىن سالىن بورى!!، ئەفە ژى ھەكى نافىرى دىژىت: (ھەر چەوا بىت ل درىژىيا ژىيى وى، من بابەت و فەكۆلەن ھەنە و بەلاڧكرىنە، ژ نوى كاڧ ھىرش مە فىر ناكەتە كارى نەقسىن!)، ئايا ما ژ كىقە مە گۆئىيە كاڧ بادى ۋەرە خۆلا نەقسىنا فەكۆلەن، ديارە ئەو بابەت و فەكۆلەن دىنەسىت ژ بۆ ھەندىنە دا دگەل ژىيى وان كەسان پىقەر بگەت يىن پەخەنە لى دگرن!، دى بىژم كاڧ بادى چ حىر د قى چەندىدا نىنە كو تە ھەندى ژىيى مە بابەت بەلاڧكرىن!، چونكى ئەم ب تەمەنى فە نەگەلەك مەزىن و ب كىمى تۆ نىزىكى ۲۰ سالان ژ مە مەزىنە، بەلى ل سەر قى چەندى را ژى ئەز ۋەك شىواژى تە بەرسقا نادەم و خواندەقان دىدەقان بابەت و فەكۆلەن و بەرھەمىن مەيە، نەكو مرؤف بخۆ پەسنا خۆ بگەت!

_ دەربارەى كو وى ژمارا رېزبەندىيا دەستنەقسىن ۋەسا ھەزركرى كو سالا مشەختى يە (كو د گۆتارا مە يا ئىكەدا مە بۆ ديار كرىو كو ئەو ژمارە نە يا سالا مشەختى يە)، دانىيدان كرىيە كو وى شاشى كرىيە، بەلى دا كو شەما خۆ پى ب فەرەڧىنەت، ژ نوى گۆئىيە كو ئەو نە ژمارا سالا مشەختىيە و نەيا رېزبەندىيى يە، يا وى كوژى (قورنەتتى يە) يا دەستنەقسى تىدا ھاتىيە نەقسىن، و ئەف كودە نەقسىيە (PPN ۷۸۱۳۰۳۶۲۱)، دىسا ھەر شاش كرىيە كو ئەف پىت و ژمارەيە نە ل سەر دەستنەقسىن و نە ل سەر ناسنامەيا دانەناساندنا دەستنەقسىن د مالپەرىدا نىن!!

_ سەيدا بادى دىژىت كو كاڧ ھىرش پىشتى من

”گۆتارا ھەلبەستا (نەوايا مطرب و چەنگى... د چەند تىيىنى و راستقە كرندا” د ژمارە (۳) (بھارا ۲۰۲۳) يا گۆفارا پۆئىتىكاڧا بەلاڧكرى، پاشى د ژمارە (۴) (ھافىنا ۲۰۲۳)، كاڧ بادى گۆتارەك ب نافى (بىيەختى د ئەدەبىياتىدا كارەك كرىتە...!! بەرسقەك بۆ كاڧ ھىرش كەمال رىكانى) ۋەك بەرسقەك ل سەر گۆتارا مە بەلاڧكر، پىشتى مە بەرسقا وى خواندى يا كو بوويە بەرسقا و دانىيدان وى بخۆ بۆ وى!!، و دىسا ھەندەك نەراستى و تىكەلكرن و شاشى كرىن، لەورا مە ب فەر دىت چەند راستى و راستقە كرنا ل سەر گۆتارا وى بگەين و ب بەلگەفە بدەينە ديار كرن.

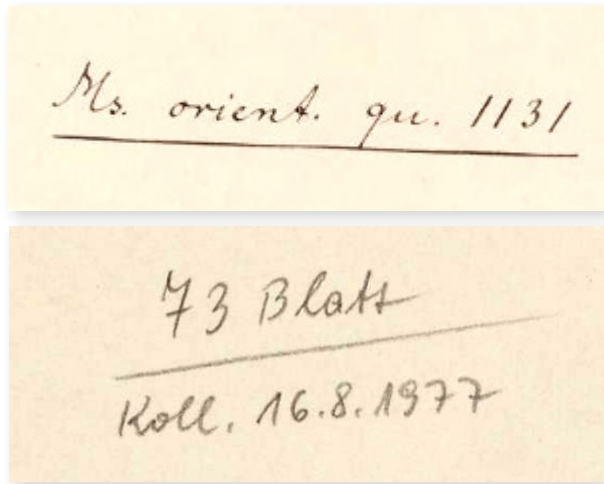
ئەگەر ژ نافونىشانى دەستىيەكەين، ھەچىي نەشەھەزا يى بابەتتى مە نەخواند بىت!، دى ھەز كەن كو مە تاوانبارى داينە پال كاڧ بادى!!، ھەر چەندە وى بخو سەلماندىيە و دانىيدان ب راستىيا تىيىنى و راستقە كرئىن مە كرىيە، و بەرسقا وى بخو بۆ وى بخو دىيە بەرسقا!، لەورا دى بىژىن ل شوونا كو ۋەسا ديار بگەت كو بىيەختى ل وى ھاتىيە كرن!!، وى بخو بىيەختى كرىيە و ھەندەك پەيڧىن نە ل ئاستى نەقسىنا گۆتارىن ئەدەبى و بەرسقاندى نەقسىنە ۋەك: (كارەكى كرىتە، بىيەختى و بوختانين بى بنىات، نەوەيى!)، و ژ بىركرىيە كو د ناف بەرسقا وى بخودا ئەف پەيڧە ل سەر وى دەھتە دووپاتكرن!، ئايا دياركرنا راستىيان و راستقە كرنا شاشىيان ل دەف وى بىيەختى و بوختانن!، چونكى وى بخو ژى دانىيدان ب راستقە كرئىن مە كرىيە و د بەرسقا خۆدا ب تى ھاتىيە ھەندەك بەرىكفەئىنان و بەھانەيان بۆ خۆ چىكەت، بەلى د سەر قى ھەمىيى را ژى ھەندى لەز كرىيە (دا كلدەت كورە كرىيە) و خۆ ئىخستىيە ھەندەك شاشىيىن دىتردا، ل ڧىرى دى ب كورتى بەرسقا دەين.

_ دەمى مە د گۆتارا خۆدا ديار كرى كو ئەف دەستنەقسە ل بەرى مە دەدەدورەحمان مزورى و مامۇستا تەھسىن دۆسكى بكارئىنايە، سەيدا بادى دىژىت من ژى ئاگەھ ژ وان گۆتاران ھەيە، ئەفە ژى

گوتارا خو د گوفارا (په يښ) دا به لافكريه! و دوو جهاندا
 نافتى گوفارا (په يښ) د نينيت، كو ل قيرى ژى كهفتيه
 شاشيښ، چونكى من د گوفارا (په يښ) دا به لافنه كړيه،
 بهلكو د گوفارا (خازر) يا ژماره (۲۰۵) د ل ل سالا ۲۰۲۲ ب
 نافتى (چاربه ندييه كا فه قيهى تهيران و جزيرى ل سهر
 غزه له كا حافظى شيرازى) هاتيه به لافكرن، ژبه ر كو
 بابه ت بخو ته وه ره ك بو ژ فه كو ليئا مه يا كو نفرانسى
 فه قيهى تهيران ل وانى، له ورا ته وه ره ك مه كره بابه ته ك
 بو گوفارا پوييتيكا كو د هژمارا (۱) د ب نافتى (هه قيه يښنا
 فه قيهى تهيران و مه لايى جزيرى ده ق و فه وژارتن)
 هاتيه به لافكرن، و ته وه ره ك ژى د گوفارا خازردا هاتيه
 به لافكرن، كه واته بابه ت يى به ره ه قبوو نه كو ل پشتى
 گوتارا وى ژ نوى هاتيه نفيسين، و د سمينارا كو نفرانسيدا
 به هرا پتر نه ز ل سهر ديار كرنا قى هه لبه ستى ناخفتيمه
 و بابه تى من يى سهره كى ل سهر قى هه لبه ستى بوويه
 و سمينار ب فيديو ژى هاتيه به لافكرن (ته گهر نافرې
 بيژيت من ناگه يى ل سهر سمينارى نه بوويه!).

ل دور ئه و ميژوويا مالپه رى داناي (۱۸۷۲)،
 كاك بادى ديژيت (ههر دوو سه يدايى ل به رى مه
 ژى ئيك را نه بووينه و كهفتينه شاشيان، ل نك دكتور
 عه بدولرهمانى مزورى بوويه سالا (۱۸۷۹)، به لى ل
 نك سه يدا ته حسين ئيراهيم دوسكى و كاك هيرشى
 بوويه سالا (۱۸۷۲...!!)، ديسا كاك بادى كهفتيه
 شاشيښ، چونكى د عه بدولرهمان ئه و سال نه دا يه يا
 وى ديار كرى، بهلكو هر سالا (۱۲۸۹هـ / ۱۸۷۲ز) دانايه،
 و بادى ل شوونا ژماره (۲) يا سالا زايىنى ژماره (۹) يا
 سالا مشه ختى دانايه له و ما ل ده ف وى بوويه (۱۸۷۹ز)،
 كه واته دا كلده ت كوره كر! هه تا دا شاشيه كى بو خو
 كه ته به هانه كهفته د شاشيه كا ديترد!

دهرباره ي نه ديتنا وى بو نافتى ناسخى ده ستنقىسى،
 به ها گرتينه و گوتيه (ده ما من ئه ف ده ستنقىسه ژ
 وى مالپه رى داوونلود كرى، و ه سا دياره كو ده ستنقىس
 هه مى ب دروستى نه بوويه ئه و ا من وه رگرى، ئانكو
 وان هه مى به لافنه كړيه، چونكى چه ند هژمار پشتى

كودين ل سهر ده ستپك و دووماهيا ده ستنقىسى

خبر 205

چاربه ندييه كا فه قيهى تهيران و جزيرى ل سهر غزه له كا حافظى شيرازى

فه قيهى تهيران (۱۶۳۳-۱۶۶۹) وه له تيك ژ كلديك كور د
 بون پيشه نك و ناله كى ديار و مهن د شه دميانا كورمانجى
 دا هه ي زنه يارى شو به ره موى وى يى هه تا نو كه هاتيه
 ديش و به لافكرن، بنگومان نو ژى و مكى گه له له كلديك
 دى بون كور هيشا به ره موى وى ب تمانى ته هاتيه نيش و
 به لافكرن، له و ا هر هيام هه يام هه ده له فه ريزان نوى نالا
 ده ستنقىسان دا ده قته ديش، تيك ژ وان فه ريزان ژى كو دن
 بيشه موزا لى بايه تى مه، شو ژى ده ستنقىسه كا ديوانا
 مه لايى جزيرى به كو نالا دا هه لبه ستا هه لپه يښنا وى و
 جزيرى به، ديسا تروبيج به نده كا جزيرى و فه قى به ل سهر
 غزه له كا حافظى كو هه تا نو كه د چاپكوښ ديوانا جزيرى دا
 بيشى بو مه لايى جزيرى هاتيه هژمارتن.

هیرش كه مال ريكانى
hersh.k.rekani@gmail.com

په موى سته روى قوبه مان بو فه كوليښن به گه نامه و
 ده ستنقىسان ل په هيدان / ده و له

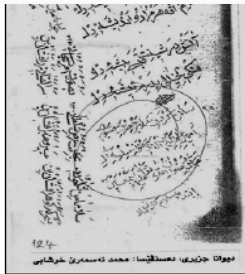
40

كاوونى په كسى 2022

گوفارا (خازر) يا ژماره (۲۰۵) د ل ل سالا ۲۰۲۲

به‌رپه‌ر (٣٣)، دو به‌رپه‌رێن بۆ هه‌ژمار ده‌یه‌ن، پاشای ئیکسه‌ر هه‌ژمارا به‌رپه‌ری ده‌یه‌ (٦٧)؛ ئانكو ده‌ی چه‌وا زانم (ناسخ) کیه، چونکی نه‌و به‌رپه‌رێ ناڤێ (ناسخ) ی تیدا (بپ ٣٨) و به‌رپه‌رێن ل دویشدا ل نک من نه‌بوویه‌!، به‌لێ د راستیدا ده‌ستنیس هه‌می هه‌ر ژ به‌لافکرنا ده‌ستپێکێ د مالپه‌ریدا هه‌یه، نه‌ وه‌کو کاک بادی ده‌بێژیت کو ده‌می وی ده‌ستنیس د مالپه‌ریدا ده‌ی هه‌می لاپه‌ر به‌لافنه‌کرینه، له‌ورا لاپه‌رێ ناڤێ ناسخی ل سه‌ر به‌رچاڤێن وی نه‌که‌ڤتیه‌!، چه‌ به‌رئه‌قلی د ڤێ چه‌نیدا هه‌یه، چونکی مه‌ ژ هه‌ر ژ هه‌مان مالپه‌ر وه‌رگرتیه‌ و لاپه‌رێ ناڤێ ناسخی ژ ل سه‌ر ده‌که‌لدايه، و نه‌ ده‌ستنیسه‌ هه‌ر ژ ساله‌ ٢٠١٤ ی د مالپه‌ریدا هاتیه‌ به‌لافکرن.

ل جهه‌کێ دیتر ژ مزارا بابه‌تێ سه‌ره‌کی دوور ده‌که‌ڤیت و ده‌بێژیت: (کاک هێرش د نه‌قیسینێن خۆدا گه‌له‌ک جا‌را بزافێ ده‌که‌ت ناڤێ (فه‌قیی ته‌یران) بکه‌ته (فه‌قیی ته‌یران) کو ب پێنڤیس و ڤونه‌تیکا عه‌ره‌بی ل سه‌ر سه‌پینیت، به‌لێ د نه‌قیسینا خۆدا یی سه‌ره‌که‌ڤتی نه‌بوویه و نه‌شیايه وی چه‌ندی ب چه‌سپینیت)، نه‌قه‌ بخو ژ دانپێدان و ئاشکرانه‌کا دیتره‌ بۆ گۆتێن وی، و هه‌ڤدژیه‌ ده‌که‌ل ئاخفتنا وی، ده‌می ده‌بێژیت من ئاگه‌ه ژ سه‌میناری نه‌بوویه کو بابه‌ت ته‌ ل سه‌ر ڤێ هه‌له‌سه‌تێ بیت، هه‌ر چه‌نده‌ نه‌قه‌ بۆچوونا ل سه‌ر په‌یفا (فه‌قی/فه‌قیی ته‌یران) و (فه‌قیی ته‌یران) هه‌ر ده‌که‌ل ڤێ هه‌له‌سه‌تێ دابوو دیار کرن، ئایا یا به‌رئه‌قله‌ کاک بادی بتنی ئاگه‌ه ژ په‌یفا (فه‌قی...) و (فه‌قیی...) بیت و هاش گوهدانی نه‌بیت و مژویل ببیت!، هه‌ر چه‌نده‌ ده‌می من هه‌له‌سه‌ت ده‌خواند هه‌ر مالکه‌کا فه‌قیی ته‌یران بیت من ناڤێ وی ده‌گۆت و یا مه‌لایێ جزیری ژ من ده‌که‌ل دیار دکر، و یا سه‌یر نه‌وه‌ کو جوداه‌ی د ناڤه‌را هه‌ر دوو په‌یفا‌ندا نه‌کریه، و ب تنی هه‌زکریه‌ کو ژ ڤونه‌تیک و پێنڤیسییه‌!، به‌لێ پا ژ بێ کریه‌ کو دوو رامانێن جودانه، (فه‌قه) ئانکو شاگرد و ڤیرخواز، (فه‌قیه) که‌سه‌کێ گه‌له‌ک زانا و شه‌هره‌زا و

وه‌زیری، نایب، نیس محمدا رحیم سه‌مه‌ری و به‌رامبه‌ری نه‌قیس(٢٧).
ده‌سه‌نڤیسه‌کا دیوانا جزیری دا کو محمد نه‌سه‌رێ خوشایی ساله‌ ١٢١٨/١٢١٧ نه‌قیسییه، له‌یک ژن ده‌یرونگه‌نا ده‌له‌تیدا ل به‌رلین Staatsbibliothek zu Berlin. ل ژێر هه‌مارا: Ms. or. quart. 1131 هه‌یه. هه‌ڤه‌یه‌ڤینه‌کا مه‌ عیبادالین وه‌لێ جزیری ده‌یه‌ریه‌ر ١٢ دا هاتیه‌، ده‌سیکا وی ئه‌ دین:

سه‌لایێن من سه‌نا خوایی سه‌هه‌رکه‌هه‌ره‌نه‌ڤشان بن

... هه‌نگ.
به‌ری هه‌ڤه‌یه‌ڤین ده‌سه‌رێ بکه‌ نه‌قیسێن ده‌سه‌نڤیسن هه‌ژا محمد نه‌سه‌رێ خوشایی له‌ڤه‌ رێزکه نه‌قیسینه، (سلام کردن ملا بر حضرت سه‌یوری مه‌و عیبادالین الی هو من سلسله‌ آل عباس رضوان الله تعالی علیهم اجمعین).
نه‌ڤه‌رو ڤشتی ٢٤ سالان ژ هاتنا سه‌مه‌وری هه‌کاری بو نه‌ڤه‌ رێزێن هوزانغانێن کوور، ژ رێزکێن بووین محمد نه‌سه‌رێ خوشایی خۆیاده‌ سه‌مه‌ری ناسانێن شه‌عری مه‌و عیبادالین.

مه‌و عیبادالین جزیری یان هه‌کاری!
یه‌ک. جا‌ری نه‌وین ل سه‌ر هه‌ژا عیبادالین جزیری به.
١. زه‌نگی ده‌بێژێ عیبادالین ژ مه‌وین جزیری به، دوورنیه‌ برایی مه‌و شه‌رڤن هه‌ڤچاڤێ مه‌لێ جزیری بیت(٣).
٢. عبدالرهبیب یوسف ده‌بێژێ ژ مه‌وین جزیری به، دوورنیه‌ گوور وی ل مه‌درسا سوور، بته‌نشت مه‌لایێ جزیری فه‌هاتیه‌ ڤه‌شارتن(٤).

^٣ - احمد بن الملا محمد تره‌نگی، له‌ڤه‌ الجوه‌ری ل شرح دیوان الملا المه‌ری، مطبعه‌ الرافلین، القامشلی، ١٩٥٦، ١٢٦ پ ٨٦٩.

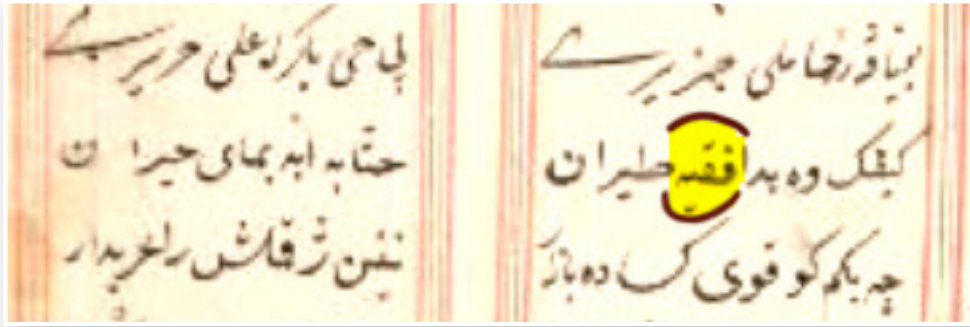
^٢ - مه‌ره‌و ژێر، ٧٢ - ٧٣.

گۆتارا (د.عبدالرحمن مزوری)، گۆڤارا په‌یڤ، ژ (٦٠)، ٢٠١٢

Diwān-i Saīḥ Aḥmad Ġazirī

Autor:in:	Ġazirī, Aḥmad (Verfasser:in)
Medientyp:	E-Book
Sprache:	Kurdish
Erscheinungsjahr:	[um 1872]
Umfang:	74 Bl.
Veröffentlichungsangabe:	Berlin : Staatsbibliothek zu Berlin - Preußischer Kulturbesitz, 2014
Gesamtittel:	Orientalische Handschriften digital
Standort der Vorlage:	SBB Berlin <Ms. or. quart. 1131>

دانه‌ناساندنا ده‌ستنیسی د مالپه‌ریدا

مهم و زینا ئەحمەدی خان، دانەیا (۱۷۶۹ ز)

تیگەهشتی، و بۆ زانینا جەنابی وی، ئەف بۆچوونا من
ژ فالاهیی نەهاتییه، چونکی هەر دەمی ئەز بابەتە کئی
دنفیسم پالپشتیی ل سەر بەلگە و دەستنفیسان دکەم و
د دانەیه کاهەم و زینا ئەحمەدی خانیدا یا سالا (۱۷۶۹ز)
د مالکیداب (فەقیهێ تەیران) هاتییه:

بینافه روحا (مه لئ جزیری)
پئ حە ی بکرا (عە لی حریری)
کەیفە ک وە بداه (فەقیهێ تەیران)
هەتتا بە ئەبەد بیا هەیران

(میم و حئ) ناماژەدانە بۆ کورتکریا ناقتی وی (موحه مەمەد).

بن، و د بەرسفدانیدا خۆفەدزین و بەهانە نەبن!
دانپیدان ب شاشیی چاکی و هێژایه تییه و نەکیماسییه.

هەر وەسا مامۆستا بادی گۆتییه (کو شاعری بخۆ د
هەلبەستین خۆدا نقیسییه (فەقی)، ما بۆچی دی کەینە
(فەقیه) (عەرەبی!!)، ناقتی ژ بیرکریه کو (فەقی) ژ
هەر یا ژ پەشقا عەرەبی (فقه) هاتی، و ناسناقی وی پئ
ئەدەبی د بەهرا پتیریا هەلبەستین ویدا ب (میم و حئ)
هاتییه کو ناماژەدانە بۆ کورتکریا ناقتی وی (موحه مەمەد).

ل دووماهییی دی بیژینە کاک بادی، ئیدی باشتره
لەزاتییی د نقیسینیدا نەکە، دا بئ ئالۆزی دەرپاز بییه
لاینی دی، چونکی هەر جارەکا تو دنفیسی، تو پتر پئ
شاشیان د بەرسفدانین خۆدا دکە!! مەبەستا مە ب
تنی راستقە کرنه، نە بەرههنگاری و هەفدژی کرنه!!
ئیدی بلا دلین مە بەرامبەر پەخنەیین ئاڤاکەر د ئارام